

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/3003,Otwarcie-wystawy-Wolnosc-jest-tam-gdzie-sa-wolni-ludzie-Studencki-rok-1988-w-Lub.html>
29.03.2026, 18:26

Otwarcie wystawy „Wolność jest tam, gdzie są wolni ludzie. Studencki rok 1988 w Lublinie” - Lublin, 9 marca 2009

9 marca w Muzeum UMCS (ul. Radziszewskiego 11) w Lublinie odbyło się uroczyste otwarcie wystawy „Wolność jest tam, gdzie są wolni ludzie. Studencki rok 1988 w Lublinie”. Wystawę można oglądać do końca marca, od poniedziałku do piątku, w godz. 8.00–19.30.

Na wystawie można obejrzeć plansze dotyczące lubelskiego Niezależnego Zrzeszenia Studentów końca lat 80. Zaprezentowano m.in. tzw. sitting w 1988 roku w Lublinie na schodach KUL-u. Wtedy właśnie studenci Niezależnego Zrzeszenia Studentów w Lublinie w formie „strajku bez strajku” wyrazili swój protest przeciwko władzy komunistycznej. Studenci w ten sposób wyrazili solidarność ze strajkującymi robotnikami z Nowej Huty i ze Stoczni Gdańskiej. Z transparentami przez tydzień siedzieli na schodach przy głównym wejściu do uczelni.

Inicjatywa powołania nowej, samorządnej i suwerennej organizacji studenckiej, z którą 2 września 1980 roku wystąpili studenci Uniwersytetu Gdańskiego, spotkała się z pozytywną reakcją lubelskiego środowiska akademickiego. 24 września 1980 roku powstał Tymczasowy Komitet Założycielski na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej. Jeszcze przed rozpoczęciem roku akademickiego zawiązały się kolejne TKZ – na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, Politechnice Lubelskiej, Akademii Medycznej i Akademii Rolniczej.

W październiku 1980 roku doszło do spotkania komitetów z lubelskich uczelni. Powołano Komisję Porozumiewawczą, której zadaniem było reprezentowanie interesów akademickiego środowiska lubelskiego na spotkaniach ogólnokrajowych oraz nadzór nad poszczególnymi uczelnianymi organizacjami NZS.

Celem NZS była walka o odzyskanie przez uczelnie wyższe autonomii, w tym prawa do samodzielnego wyboru władz akademickich oraz wolności tworzenia studenckich organizacji. Żądano zaprzestania represji wobec studentów i pracowników naukowych. Organizacja domagała się ograniczenia działalności cenzury, zapewnienia studentom oraz pracownikom uczelni pełnego dostępu do bibliotek i archiwów, zwiększenia środków budżetowych na naukę i kulturę, zniesienia obowiązującego regulaminu studenckiego oraz zmiany zasad rekrutacji na studia.

Po wprowadzeniu stanu wojennego NZS zostało zdelegalizowane, a jego członkowie poddani represjom. Zrzeszenie, nie mogąc kontynuować działalności legalnie, próbowało

realizować swe postulaty w konspiracji lub w ramach samorządów studenckich, oficjalnie działających na uczelniach wyższych. W 1987 roku doszło do odnowienia działalności zrzeszenia na uczelniach lubelskich. Organizacja Uczelniana NZS UMCS została reaktywowana 24 marca 1987 roku, dzień później NZS UMCS z Akademią Rolniczą i KUL przystąpił do tworzenia Międzyuczelnianej Komisji NZS. W kwietniu w jego pracę włączyły się NZS Akademii Medycznej i Politechniki Lubelskiej. NZS domagał się przywrócenia uczelniom wyższym autonomii, zmiany ustawy o szkolnictwie wyższym oraz ponownej rejestracji zrzeszania.

NZS zajmował się kolportażem wydawnictw niezależnych, organizował projekcje filmów wideo pochodzących z nieocenzurowanej dystrybucji podziemnej. Prowadził również kursy samokształceniowe. Brał czynny udział w przygotowaniach III pielgrzymki papieża Jana Pawła II do Polski, podczas której członkowie działali w służbie porządkowej obsługującej wizytę. Lubelski NZS aktywnie włączył się do strajków i manifestacji antykomunistycznych, jakie miały miejsce w Lublinie w 1988 i 1989 roku. NZS został ponownie zarejestrowany we wrześniu 1989 roku.

Serdecznie zapraszamy.